
Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Telemark
 Kommune: 806/Skien
 Opprinnelig funksjon: Tollsted
 Nåværende funksjon: Tollsted
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 1, fredning
 Totalt antall bygg: 1

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
6608002	Langbrygga 1	1857 - 1861	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	164635392	300/2526

Vern kompleks

Formål: Verne Skien tollsted som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og tollhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Skiens bybilde.

Begrunnelse: Tollboden fra 1861 er et forholdsvis sjeldent eksempel på den tidlige historismens arkitektur generelt og bruksbygg spesielt. Den fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i Skiens bybilde.

Omfang: Bygningens eksteriør og opprinnelige konstruksjoner i hele bygningen. Hovedtrapp med tilstøtende reposer i alle etasjer. Tidligere pakkustrapp (nå baktrappehus) med reposer i alle etasjer. Gang øst for hovedtrapp med fyllingsdør i tre og en jerdør.

Beskrivelse kulturmiljø

Tollboden ligger i Skiens gamle havn dit elven var seilbar fra Skagerak. I 1861 åpnet første del av Telemarkskanalen til Norsjø, og tollstedet ligger midt i mot kanalens nederste sluser, på en knekk i kaifronten med meget god oversikt over hele det nedre havneområdet. Omgivelsene består av gamle pakkhus og næringsbygg og nyere bygninger av oppsluttende karakter mens det innerst i bukten mot nord ligger rådhus oppført etter bybrannen i 1886 og Høiers hotell oppført få år senere. På øyer på den andre siden av elven er rester av gammel industribebyggelse.

Eiendomshistorikk

I Skien, som i så mange andre østlandsbyer var det byfogden som sto for tolloppkrevingen på 1500-tallet. I 1570 ble det ansatt en toller i byen. I 1650 ble tollstedet flyttet til Porsgrunn. Det tok hele 200 år før Skien fikk tollsted igjen ved oppførelsen av den nåværende bygningen.

Anlegget hadde fra begynnelsen av den nåværende murbygningen og et lite uthus av bindingsverk med priveter, plassert på en kai med svingkran. Det ble tatt i bruk 1. mars 1861. (Fortegnelse over Statens Eiendomme, 1862.) Planene var utført av arkitekt Høther Bøttger som døde samme år som byggingen startet, og de ble angivelig bearbejdet av ingeniørmajor Paul Thrane som ledet byggingen. (Høiden: Norske Tollboder, 2000.) I 1869 ble det oppført et uthus i bindingsverk for vedskjul og båtskur som sammen med privetbygningen ble revet i 1914-1928 delvis i forbindelse med avståelse av et mindre tomtestykke til havnevesenet i 1914. (Storthings Prp. No. 20 1884, St. med. nr. 10 1932).

Kaien ble fra 1880 beskrevet som gråsteinsmur på pillotage og fra 1896 dessuten med granittdekkeller. Den ble underkastet en større reparasjon i 1896-97. (St. Med. No. 10 1898). Kaien ble i 1917 revet i 55 m lengde og ny oppført i 5 m bredde, mens gjenstående del ble forsterket (St. med. nr. 10 1919).

Entra overtok eiendommen ved opprettelsen av selskapet fra 1. juli 2000. Den brukes i 2008 som distriktstollsted.

Verneverdige bygg

Byggnr: 6608002
GAB nr: 164635392
Navn: Langbrygga 1
Oppført: 1857 - 1861

Skien tollbod sett fra vest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Tollboden t.h. vokter innseilingen mot sentrum. T.h. innerst i bukta ligger rådhuset. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

*Sett fra sydøst. Bak flaggstangen t.v. skimtes Telemarkskanalens nederste sluseport.
Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.*

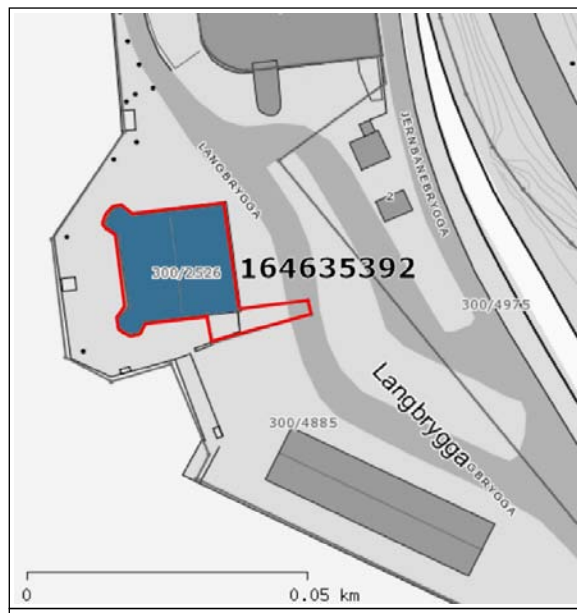

BYGNING 6608002 Langbrygga 1

Kompleks 2488001 Langbrygga 1, Skien

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	ENTRA
GAB nr:	164635392
Gnr/bnr:	300/2526
Oppført:	1857 - 1861
Byggherre:	Tollvesenet.
Arkitekt:	Hother Bøttger.
Opprinnelig funksjon:	Offentlig forvaltning
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Tollbod
Regulering:	Ikke registrert: Ingen egen regulering. I kommunedelplan avsatt til offentlig bygning.
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Særpreget bygning preget av den tidlige tyske historismen med et borglignende utseende skapt av de to hjørnekarnappene mot elven. Oppført i 2 etasjer med høy loftsetasje. Upusset rød tegl og trebjelkelag. Vertikaldelt av en innvendig brannmur i en opprinnelig kontordel mot syd og en tidligere pakkhusdel mot nord. Hele bygningen har siden midten av 1990-årene vært innredet til kontorer, kantine på loftet.

Sammendrag bygningshistorie

Da dagens tollbod skulle reises lagde stadskonduktør Hother Bøttger et forslag til ny tollbod. Denne måtte imidlertid reduseres i størrelse fra 5 til 3 etasjer. Bøttger beskrev bygget slik: I henseende til bygningens Ydre da har jeg søgt at legge Fasthed og Styrke i dens Udtryk. De fremspringende Hjørner ere ligesaameget Betingede af Hensynet til et bekvæmt Opsynsrum som til en arkitektonisk Conseqvents. Forslaget om to tårn ble forklart med at det som vendte nedover mot elva ville lette tollerne i oppsynet av elveløpet og tollpakkhusets inngang, mens det andre tårnet ga symmetri.

Bygningshistorikk

1857	1861	Planene forelå angivelig i endelig form i 1857 (Høiden 2000), og bygningen ble tatt i bruk 1861. Oppført i spekket tegl på sokkel av huggen granitt, taket opprinnelig tekket med zink. Inneholdt opprinnelig pakkhusrom og ni værelser til bruk som kontor og vaktlokale. (Fortegnelse over Statens Eiendomme, 1862.)
1880	1882	I 1880 var et av de ni kontorene leid ut til det offentlige vekt og målsalg (Storthings Prp. No. 20 1884). Vann ble innlagt i 1882 (Sth. Prp. Nr. 39 1886).
1891		Tak og gavltekking omlagt. Den såkalt bedærvede del av murverket utbedret. (Sth. Prp. No. 53 1895.)
1896		To kontorværelser var nå bortleid (Sth. Med. No. 10 1896).
1900		Elektrisk heis installert i pakkhuset (St. medd. nr. 10 1903-1904).
1927	1930	Ominnredet 1927-28 ved at tidligere pakkepostavd. i 1. et. ble omgjort til vaktstue for tolloppsynet og at ny pakkepostavd. ble innredet i pakkhusrom i 2. et. Bygningen beskrevet i 1930 som oppdelt i to deler av en brannmur med to pakkhusrom og to varebehandlingsrom og vaktværelse i den ene delen, og med fem kontorer og vaktværelse m.v. i den andre delen. (St. med. nr. 10 1932).
1957		Innredet i 2. et. velferdsrom med tekjøkken og ekspedisjonsrom for inn- og utgående forretninger (St. meld. nr. 10 1962-63).
1970		Pakkhusdriften privatisert i 1970-årene og etter hvert helt nedlagt. (Opplyst av tollstedsjefen 2008).
1972		Spiserom i 2. etasje tatt i bruk som kontor da div. papirbehandling ble overført fra Tollvesenet i Oslo. Nytt spiserom innredet ved dugnadsarbeid på loftet i søndre del. (Opplyst av tollstedsjefen 2008).
1995		Ved midten av 1990-årene: 1. etasje i det tidligere pakkhuset innredet til kontorer og ny himling innlagt der for bedre lydisolering. Utskifting av de vinduene som var laget av tre med tilnærmete kopier. (Opplyst av tollstedsjefen 2008).

Vern

Formål:	Verne Skien tollsted som et arkitektonisk, arkitekturhistorisk og tollhistorisk viktig ledd i norsk historie og i Skiens bybilde.
Begrunnelse:	Tollboden fra 1861 er et forholdsvis sjeldent eksempel på den tidlige historismens arkitektur generelt og bruksbygg spesielt. Den fremstår som en representativ bygning og et vesentlig innslag i Skiens bybilde.
Omfang:	Bygningens eksteriør og opprinnelige konstruksjoner i hele bygningen. Hovedtrapp med tilstøtende reposer i alle etasjer. Tidligere pakkhustrapp (nå baktrappehus) med reposer i alle etasjer. Gang øst for hovedtrapp med fyllingsdør i tre og en jerndør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 0

Interiørnavn: Interiør generelt

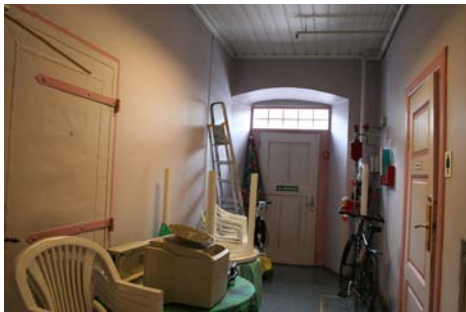
Beskrivelse: De fleste overflater og innredningsdetaljer er fornyet i flere perioder. I den tidligere pakkhusdelen står bæresøyler og skråstivere til dels synlige i deler av begge etasjer. Her ekspedisjonen i 1. et.

Interiørnr: 100b

Interiørnavn: 1. etasje

Beskrivelse: Gammel jerndør i brannvegg i 1. et., trolig fra 1861.

Interiørnr: A

Interiørnavn: Hovedtrapp

Beskrivelse: Hovedtrapp fra 1. et. til loft. Blant de få bevarte, opprinnelige innredningselementer. Utført i senempire stil. Her sett fra vestibulen i 1. etasje.

Interiørnr: 300

Interiørnavn: Loft

Beskrivelse: Loftet har lavtsittende vinduer og overlys. Kantinen ble innredet på dugnad i del av loftet i 1972.

Interiørnr: 100a

Interiørnavn: 1. etasje

Beskrivelse: En gammel fyllingsdør fra gang til sydøstre rom i 1. etasje er trolig eneste innvendige gamle tredør i bygningen. Trolig fra 1861, men flyttet fra annet sted i bygningen (ingen dør på dette sted på plantegning fra 1897).

Interiørnr: 200

Interiørnavn: 2. etasje

Beskrivelse: De fleste kontorene er sterkt preget av nyere ombygginger. Tollstedsjefens kontor i sydvestre hjørne har nå møtebord i karnappet.

Interiørnr: B

Interiørnavn: Pakkustrapp

Beskrivelse: Trapp fra 1. et. til loft i den tidligere pakkhusdelen. Tjener nå som baktrapp. Blant de få bevarte, opprinnelige innredningselementer. Her ses løpet fra 2. etasje til loft.

BYGNING 6608002 Langbrygga 1

Kompleks 2488001 Langbrygga 1, Skien

Skien tollbod sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra nordvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra sydvest. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sydfasaden med hovedinngang. Nyere dør, kanskje i oppr. utforming. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

BYGNING 6608002 Langbrygga 1

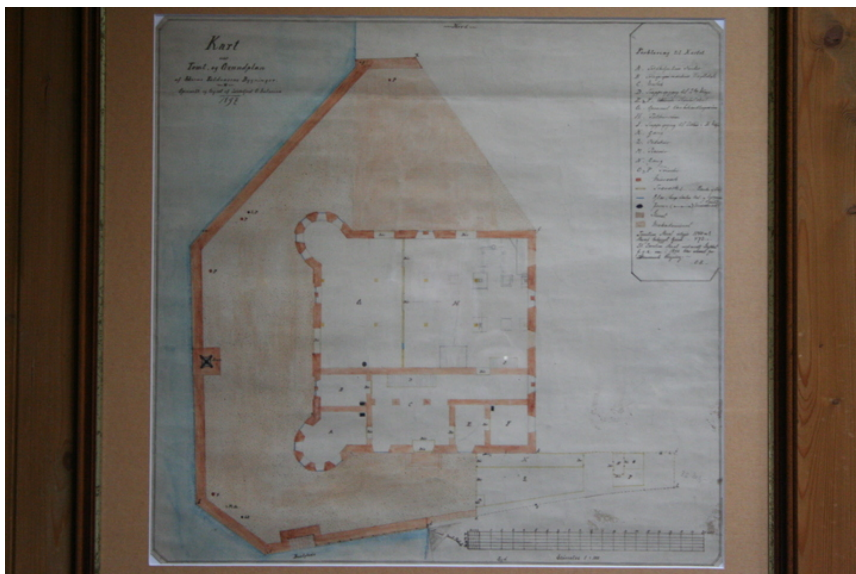
Kompleks 2488001 Langbrygga 1, Skien

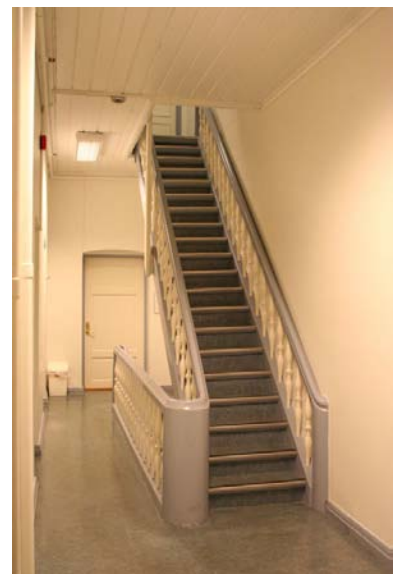
Nordfasaden med oppr. pakkhusdør t.v. og gjenmurt pakkhusdør ved vinduet t.h. I midten nyere heisdør.
Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Sett fra syd. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Situasjonsplan fra 1897. Henger i kantinen på loftet. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

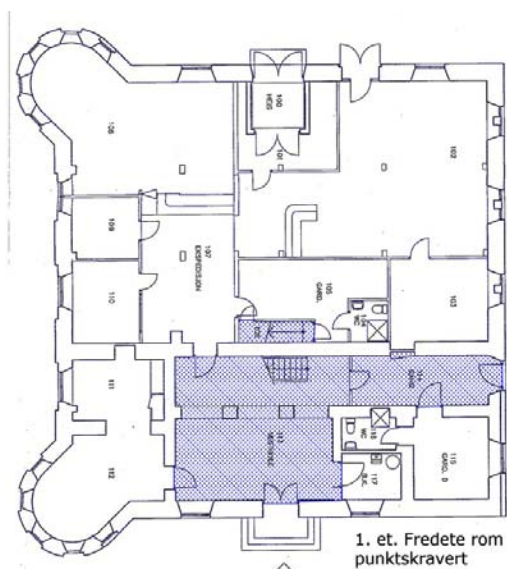

Hovedtrapp med senempire detaljering fra 2. etasje til loft. Opprinnelig kledning i himlingen.
Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

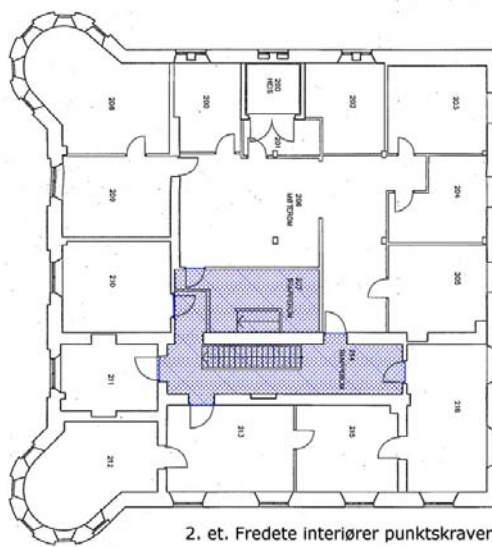

Den gamle pakkhusporten tjener nå som rømmingsvei. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008. Noen gamle kontormøbler er utstilt i vestibulen. Foto: J. Chr. Eldal, NIKU 2008.

Plan 1. etasje.

Plan 2. etasje.